

- (7) નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો શોધીને લખો. (1)
સાવજ (સિંહ, હોશિયાર, સીધો)
ફડક (ચિંતા, ઉમંગ, ફલક)
- (8) 'માંદગી' સંજ્ઞાનો સાચો પ્રકાર લખો. (1)
(વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, ભાવવાચક)
- નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માંગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો.
- (9) નીચેના રૂઢિપ્રયોગોનો અર્થ આપો. (1)
ગજર ભાંગવો
- (10) નીચે આપેલ કહેવતનો અર્થ લખો. (1)
દુઃખમાં અધિક માસ
- (11) નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ લખો. (1)
દિવ્ય કે અલૌકિક શક્તિ ધરાવનાર
- (12) નીચેના શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો. (1)
અભિમાન
- (13) કર્મણિ વાક્ય બનાવો. (1)
હું તો ભૂતકાળ બાદ કરીને જીવતો હતો.
- (14) નીચેના તળપદા શબ્દનું શિષ્ટરૂપ આપો. (1)
હાઉકાર
- (15) નીચેના વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
સાત પેઢી પણ ઋણમાંથી કદી મુક્ત ન થઈ શકે.
- (16) નીચેના વાક્યમાંથી ક્રિયાવિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
મારગની ધૂળને ઢંઢોળી પૂછે.
- (17) 'સૌંદર્ય' શબ્દના ધ્વનિઘટકો (સ્વર-વ્યંજન) છૂટા પાડો. (1)
- (18) નીચેના વાક્યની પ્રેરક વાક્યરચના બનાવો. (1)
ગામમાં કોઈ માંદુ પડે તો દાક્તરને સજા કરતા.
- (19) નીચેની પંક્તિનો છંદ ઓળખાવો. (1)
હા ! પસ્તાવો, વિપુલ ઝરણું સ્વર્ગથી ઉતર્યું છે.
- (20) અનુષ્ટુપ છંદનું બંધારણ જણાવો. (1)

વિભાગ - D

(લેખન)

- (અ) નીચે આપેલી પંક્તિનો આશરે પંદર વાક્યોમાં અર્થવિસ્તાર કરો. (4)
કદમ અસ્થિર હો એને કદી રસ્તો નથી જડતો
અડગ મનના મુસાફરને હિમાલય પણ નથી નડતો.
અથવા
ત્રણ વાનાં મુજને મળ્યા: હૈયું, મસ્તક ને હાથ,
બહુ દુઈ દીધું નાથ ! જા, ચોથું નથી માંગવું.
- (બ) તમારી શાળામાં યોજાયેલ રક્તદાન શિબિરનો અહેવાલ આશરે એકસો શબ્દોમાં લખો. (4)
- (ક) નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો આશરે ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો. (4)
“કુદરતમાં ફરતી વખતે માણસને કેવો આનંદ આવે છે. એના ઉપરથી એનામાં સુખી થવાની ક્ષમતા કેટલી છે, તે જાણી શકાય છે. માણસ મૂળભૂત

રીતે એક પ્રાણી છે અને પ્રાણીઓનું સાચું સ્થાન કુદરતમાં છે. પાંજરામાં રહેલું પક્ષી સલામત જરૂર હોય છે, પરંતુ એના જેવાં જ કુદરતમાં ઊડતાં, ગાતાં પક્ષીઓ જેવું એ સુખી નથી હોતું. જે વ્યક્તિ ઊંચાતા કે આથમતા સૂર્યનું સૌંદર્ય, ચાંદની રાતની શીતળતા, સૂમસામ રાતનું સંગીત, ઊંચા ઊંચા પર્વતોની ભવ્યતા, વહેતાં ઝરણાનો કલરવ, હવાનો મધુર સ્પર્શ કે ભીની માટીની સોડમ માણી શકે નહિ, તે એટલા પ્રમાણમાં સુખી થવાની ક્ષમતા ગુમાવી દે છે. સુખી સ્વભાવની વ્યક્તિ ધનવાન હોય કે નિર્ધન, કુદરતના સૌંદર્ય અને ભવ્યતાને જોઈને આનંદવિભોર થઈ જાય છે.

- મોહમ્મદ માંકડ

- (ડ) ગમે તે એક વિષય પર મુદ્દાઓ પર આધારિત આશરે ૨૫૦ શબ્દોમાં નિબંધ લખો. (8)

જનનીની જોડ સખી નહી જડે રે લોલ.

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - બાળઉછેર - માતાનું મૂલ્ય - મહાપુરુષોના જીવનમાં માતાના ફાળો - માતાનો અમૂલ્ય ત્યાગ - માનું ઋણ જીવનમાં કદી ન ભૂલો - ઉપસંહાર

અથવા

બળબળતા જામ્યા બપોર

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - બપોરનું વાતાવરણ - ગરમીની લોકો પર અસર - પ્રકૃતિ પર અસર - બપોરનું સૌંદર્ય - સંસ્મરણો - ઉપસંહાર

અથવા

જીવનમાં રમતગમતનું મહત્વ

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - રમતગમત - સહજ તેમજ સ્વાભાવિક રમતગમતથી સ્વાસ્થ્યની જાળવણી - રમતગમતની મન પર અસર - રમતગમત વડે સ્થાપાતા આંતરરાષ્ટ્રીય સૌહાર્દ અને વિશ્વશાંતિ - ઉપસંહાર

PAPER-3

વિભાગ - A

(ગદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)

(અ) પાત્રો

(બ) કૃતિ

(1) ઝબકબાઈ

(અ) ગતિભંગ

(2) ડુંગર

(બ) જન્મોત્સવ

(3) વિશાખા-ધનંજય

(ક) રેસનો ઘોડો

(4) સંજય

(ડ) વિરલ વિભૂતિ

(ઈ) ભૂલી ગયા પછી

- (બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

(1) ધૂળમાં પગલી જોઈને ડુંગરની પત્નીને _____ યાદ આવ્યું.

(મૃત માતા, મૃત પિતા, મૃત બાળક)

(2) માણેકના કરુણ ચિત્કારે _____ નો પીછો પકડ્યો.

(કાનજી-દેવજી, વૃંદાવન દાસ-મુખિયાજી, વિશાખા-ધનંજય)

(3) શાહુકારો રાનીપરજ ખેડૂતોનું _____ કરતા.

(પોષણ, રક્ષણ, શોષણ)

(4) લેખકને _____ એ હરહંમેશ ઝંકૃત કર્યા છે.

(આગિયાઓએ, લાલ સૂર્યાસ્તે, નર્મદાએ)

(ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)

- (1) સુરેશ જોષીનો જન્મ ક્યાં ગામમાં થયો હતો ?
- (2) ડુંગર અને તેની વહુ ક્યાં સ્ટેશને ગાડી પકડવા માટે જઈ રહ્યાં હતાં.

(ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (4)

- (1) લેણદાર અને દેણદારના આવકારમાં રહેલો વિરોધાભાસ જણાવો.
- (2) આંબા પટેલે મણાર શા માટે જવું પડ્યું ?
- (3) લેખક કઈ બાબતોને તંદુરસ્ત સમાજની મર્યાદાઓ ગણાવે છે.

(ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના દસ-બાર વાક્યોમાં મુદ્દાસર ઉત્તર લખો.

- (કોઈપણ બે) (6)
- (1) 'ભૂખથીય ભૂંડી ભીખ' વાર્તાના આધારે દુષ્કાળની ભયાનકતા તમારા શબ્દોમાં લખો.
 - (2) 'ગતિભંગ' શીર્ષકની યથાર્થતા ચર્ચો.
 - (3) આહવાની વનસંપદાના મનોહર રૂપનું વર્ણન કરો.

વિભાગ - B

(પદ્ય વિભાગ)

(અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)

(અ) કૃતિ

(બ) કર્તા

(1) શીલવંત સાધુને	(અ) રાજેન્દ્ર શાહ
(2) માધવને દીકો છે ક્યાંય ?	(બ) કલાપી
(3) બોલીએ ના કાંઈ	(ક) ગંગાસતી
(4) દીકરી	(ડ) હરીન્દ્ર દવે
	(ઈ) અશોક ચાવડા

(બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

- (1) કવિ _____ ના ઉડતા આવવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરે છે.
(મોરપીંછ, સ્વર્ગનું વિમાન, મારગની ધૂળ)
- (2) સમગ્ર વિશ્વ _____ નો આશ્રમ છે.
(શિકારીઓનો, પ્રકૃતિનો, સંતોનો)
- (3) કવિને _____ ની ભ્રમણા થાય છે.
(બે હાથ ઊંચા કરી બોલાવતી માતાની, શહેરની ગીચ વસ્તીની, પોતાની પત્નીની)
- (4) વહેણના પાણીને _____ ઝીલે છે. (ખેડૂત, સાગર, નહેર)

(ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)

- (1) કવિની દૃષ્ટિએ પક્ષી ક્યાં મળશે ?
- (2) કવિની છાતી શા માટે ગજ ગજ ફૂલે છે ?

(ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (4)

- (1) કવિ ક્યાં સુધી મહુડીની છાંય તળે પડી રહેવા માંગે છે ?
- (2) કવિ આપણી વ્યથામાંથી કેવી રીતે રસ્તો કાઢવાનું કહે છે ?
- (3) કવિના મતે કોના દર્શન કરવાથી એકોતેર પેઢી તરી જવાય છે ?

(ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના દસ-બાર વાક્યોમાં મુદ્દાસર ઉત્તર લખો.

(કોઈપણ બે) (6)

(1) 'શિકારીને' કાવ્યનો ભાવાર્થ સમજાવો.

(2) 'દિવસો જુદાઈના જાય છે' ગઝલમાં ગનીની મનઃસ્થિતિ તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.

(3) 'દીકરી' કાવ્યનો મધ્યવર્તી વિચાર સ્પષ્ટ કરો.

વિભાગ - C

માગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)

આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો.

- (1) નીચેના બે શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો. (1)
આસીસ (આશિષ, આપિશ, આશિસ)
શારીરીક (શારીરિક, શારિરીક, શારિરિક)
 - (2) 'વી + આપ' શબ્દની સાચી સંધિ જોડો. (1)
(વિલાપ, વીઆપ, વ્યાપ)
 - (3) 'દરિયાકાંઠે' શબ્દનો સમાસ ઓળખાવો. (1)
(કર્મધારય, તત્પુરુષ, ઉપપદ)
 - (4) જોડણીભેદે અર્થભેદ શોધીને લખો. (1)
(1) કઠોર - (એક પ્રકારનું અનાજ, આરસ, કઠણ નિર્દય)
(2) કઠોળ - (કઠણ નિર્દય, એક પ્રકારનું અનાજ, અકસ્માત)
 - (5) 'હલકો અંધકાર ઊતરે છે' - વાક્યમાંના અલંકારનો પ્રકાર જણાવો. (1)
(ઉપમા, રૂપક, સજ્જવારોપણ)
 - (6) 'સ્નેહી' શબ્દમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે. (1)
(પૂર્વ પ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ)
 - (7) નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો શોધીને લખો. (1)
ઉર (ઉમંગ, આનંદ, હૃદય)
ભવ (સંસાર, નાવ, પાણી)
 - (8) 'વિદ્યાર્થી' સંજ્ઞાનો સાચો પ્રકાર લખો. (1)
(ક્રિયાવાચક, જાતિવાચક, ભાવવાચક)
- નીચેના પ્રશ્નોના માંગ્યા મુજબ જવાબ લખો.
- (9) નીચેના રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ આપો. (1)
ફાંફા મારવા
 - (10) નીચે આપેલ કહેવતનો અર્થ લખો. (1)
દેખવું નહિ ને દાઝવું નહિ.
 - (11) નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ લખો. (1)
સૂર્ય જેની પાછળ આથમે છે તે કાલ્પનિક પર્વત
 - (12) નીચેના શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો. (1)
કજોરું
 - (13) કર્તરિ વાક્ય બનાવો. (1)
મારીથી પણ સ્મિત કરાયું.
 - (14) નીચેના તળપદા શબ્દનું શિષ્ટરૂપ લખો. (1)
પૈહા
 - (15) નીચેના વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
એક શ્યામલ શ્યામા છત્રી મને ગમી.

- (16) નીચેના વાક્યમાંથી ક્રિયા વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
ભીખલા, બપોર થઈ ગયા.
- (17) 'સર્વોત્તમ' શબ્દના ધ્વનિઘટકો (સ્વર-વ્યંજન) છૂટા પાડો. (1)
- (18) નીચેના વાક્યની પ્રેરક વાક્યરચના બનાવો. (1)
આપણે પ્રેમશોર્યનું ગીત ગાઈએ.
- (19) નીચેની પંક્તિનો છંદ ઓળખાવો. (1)
દીપકના બે દીકરા, કાજળને અજવાશ.
એક કપૂત કાળું કરે, બીજો દિવે પ્રકાશ.
- (20) મનહર છંદનું બંધારણ જણાવો. (1)

વિભાગ - D

- (અ) નીચે આપેલી પંક્તિઓ આશરે પંદર વાક્યોમાં અર્થવિસ્તાર કરો. (4)
સફળતા જિંદગીની હસ્તરેખામાં નથી હોતી,
ચણાયેલી ઈમારત એના નકશામાં નથી હોતી.
અથવા
નગુણે વાસ ન રાખીએ, સગુણની પત જાય,
ચંદન પડિયું ચોકમાં, ઈંધણ મૂલ વેચાય.

- (બ) તમારી શાળામાં યોજાયેલ સ્વચ્છતા અભિયાન પર છાપાજોગ અહેવાલ આશરે એકસો શબ્દોમાં તૈયાર કરો. (4)
- (ક) નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો આશરે ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

સ્ત્રી અને પુરુષ આ મુસાફરી જેવાં જીવનનાં એકસાથે મુસાફરી કરતાં માણસો છે. ગીત ગાનાર અને વાજિંત્ર વગાડનારમાં જો સુમેળ ન હોય, તો એ તાલબદ્ધ અને કર્ણપ્રિય હોતું નથી એમ પતિ અને પત્નીમાં સુમેળ ન હોય, તો જીવન સંવાદી હોતું નથી. બંનેની પાસે બંને જણાં વર્તન અને વ્યવહારની બાબતમાં તદ્દન ચોખ્ખાપણું ઈચ્છે છે. પરંતુ જો પતિ પત્નીને વફાદાર રહેવા તૈયાર ન હોય તો પત્ની પણ કંઈ પતિને વફાદાર રહેવા બંધાયેલી નથી. જગતનો નિયમ છે કે કોઈ વ્યક્તિ જે રીતે વર્તે એ જ રીતે તે જોઈને બીજી વ્યક્તિ પણ વર્તતી હોય છે. અલબત્ત, પતિ એ પત્ની પોતપોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે સ્વચ્છંદ આચરણ કરનારાં ન બને, પણ પોતાના પગ ઉપર જ ઊભા રહેનારા અને સામાના આચારવિચારને યોગ્ય આદરથી સ્વીકારનારા બને. આમ નથી થતું તેથી જ પતિ અને પત્નીના જીવનમાં નાની વાતો બહુ મોટું રૂપ આપી મોટા ઝઘડા અને સંઘર્ષો થાય છે.

- (ડ) ગમે તે એક વિષય પર મુદ્દાઓ પર આધારિત આશરે શબ્દોમાં નિબંધ લખો. (8)
સ્વચ્છતા

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - શરીરની સ્વચ્છતા - ઘર અને મહોલ્લાની સ્વચ્છતા અંગેના પ્રયત્નો - ગામડાં અને શહેરોની સ્થિતિ - ગાંધીજીના સ્વચ્છતા અંગેના પ્રયત્નો - સ્વચ્છતાની જવાબદારીઓ - વિદેશોમાં સ્વચ્છતા - ઉપસંહાર

અથવા

મારું વતન

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - વતનની વિશેષતા - વતન પ્રેમની વાતો - સંસ્મરણો - ઉપસંહાર

અથવા

સિદ્ધિ તેને વરે જે પરસેવે ન્હાય.

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - પરિશ્રમનું મહત્વ - શાળાઓમાં શ્રમનું ગૌરવ - શિક્ષિત સમાજની વૃત્તિ - વિદેશોમાં શ્રમનું ગૌરવ - મહાપુરુષોનો શ્રમયજ્ઞ - ઉપસંહાર.

PAPER-4

વિભાગ - A

(ગદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)
(અ) ઉક્તિ	(બ) પાત્રો
(1) જાગો નંદ કે લાલ, ભોર ભઈ	(અ) દેવજી
(2) આ ભૂખ્યા ખેડૂતોનો નિસાસો પડ્યો !	(બ) ડુંગર
(3) કાલ્ય હવારે રૂપિયો દઈ જાશું	(ક) માણેક
(4) ગાંડી એવાં પગલાં તો ઘણાંય હોય	(ડ) જયાવતી શેઠાણી
	(ઈ) સુંદરજી શેઠ

- (બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

- (1) માતાયાનથી અમરનાથ ગુફાનું અંતર _____ માઈલ છે.
(8, 16, 24)
- (2) ડુંગરની મૃત બાળકીનું નામ _____ હતું. (પગલી, ચકુ, બબલી)
- (3) સુંદરજી શેઠ _____ ના વતની હતા.
(અમેરિકાના, ડેગડિયા, તળાજાના)
- (4) અંકિત માટે _____ કેક લઈને આવ્યા.
(નીના બહેન, સંજય, મંજુકાકી)

- (ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)
- (1) ગાંધીજી કોને અપરાધ ગણતા હતા ?
- (2) માનસરોવર ક્યાં આવેલું છે ?
- (ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (4)
- (1) 'રેસનો ઘોડો' વાર્તાની કઈ બાબત લાલભત્તી કરે છે ?
- (2) લેખક કઈ બાબતને તંદુરસ્ત સમાજની મર્યાદાઓ ગણાવે છે ?
- (3) ડાંગના આદિવાસીઓની મરણને ઉજવવાની રીત વિશે જણાવો.
- (ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના દસ-બાર વાક્યમાં સવિસ્તર ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (6)
- (1) રાતો ચોપડો ફાડી નાખવા પાછળ લેખકનું મનોમંથન જણાવો.
- (2) મનીષાનું પાત્ર ચિત્રણ 'ભૂલી ગયા પછી' કૃતિના આધારે કરો.
- (3) ગાંધીજીનો શ્રીમદ્ સાથેનો આધ્યાત્મિક સંબંધ સમજાવો.

વિભાગ - B

(પદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)
(અ) કૃતિ	(બ) કર્તા
(1) હું એવો ગુજરાતી	(અ) પદ
(2) વૈષ્ણવજન	(બ) સૉનેટ